Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
ATHANASIOS RANTOS
prednesené 27. apríla 2023 [1]

Vec C-45/22

HK
proti
Service fédéral des Pensions (SFP)

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Frankofónny pracovný súd Brusel, Belgicko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Koordinácia systémov sociálneho zabezpečenia – Nariadenie (ES) č. 883/2004 – Článok 55 ods. 1 písm. a) – Súbeh dávok rôzneho druhu – Delenie súm dávky alebo dávok alebo iného príjmu, ktoré sa zohľadnili, počtom dávok – Pojem ‚sumy, ktoré sa zohľadnili' – Rešpektovanie osobitných vlastností vnútroštátnych právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia – Osoba, ktorá je príjemcom viacerých starobných a pozostalostných dôchodkov z rôznych členských štátov – Uplatňovanie vnútroštátnych pravidiel na zamedzenie súbehu – Spôsoby výpočtu výšky pozostalostného dôchodku"

I. Úvod

1. Ako vyplýva z jeho odôvodnení 1 a 45, cieľom nariadenia (ES) č. 883/2004 [2] je zabezpečiť koordináciu vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia v členských štátoch, aby sa zaručil účinný výkon práva na voľný pohyb osôb a aby sa tak prispelo k zlepšeniu životnej úrovne a podmienok zamestnávania osôb pohybujúcich sa v rámci Únie.

2. V tomto rámci sa toto nariadenie zameriava najmä na obmedzenie rozsahu pôsobnosti vnútroštátnych pravidiel proti súbehu starobných a pozostalostných dôchodkov, ktoré majú za následok zníženie dávky, na ktorú má poistenec nárok v jednom členskom štáte, pretože poberá dávku v inom členskom štáte. [3] V článku 55 ods. 1 písm. a) uvedeného nariadenia sa tak uvádza, že ak poberanie dávok rôzneho druhu alebo iného príjmu vyžaduje uplatňovanie pravidiel na zamedzenie súbehu ustanovených právnymi predpismi daného členského štátu, v prípade dvoch alebo viacerých nezávislých dávok príslušné inštitúcie vydelia sumu dávky alebo dávok alebo iného príjmu, ktoré sa zohľadnili, počtom dávok podliehajúcich daným pravidlám.

[1] Jazyk prednesu: francúzština.

[2] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 166, 2004, s. 1; Mim. vyd. 05/005, s. 72).

[3] Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bot vo veci Komisia/Malta (C-12/14, EU:C:2015:755, bod 1).

3. Ako sa majú v zmysle tohto ustanovenia vykladať slová „ktoré sa zohľadnili“? Presnejšie povedané, mala by sa vydeliť celková suma príslušných dávok alebo skôr suma príjmu presahujúca strop súbehu rôznych posudzovaných dávok? To je v podstate otázka, ktorú položil Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Frankofónny pracovný súd Brusel, Belgicko) a ktorá má bezprecedentnú povahu, keďže Súdny dvor nikdy predtým článok 55 nariadenia č. 883/2004 nevykladal.

4. Návrh na začatie prejudiciálneho konania bol podaný v rámci sporu medzi HK, ktorý poberá viacero starobných a pozostalostných dôchodkov z rôznych členských štátov, a Service fédéral des Pensions (Federálna dôchodková služba, Belgicko, ďalej len „SFP“) o spôsobe výpočtu výšky belgického pozostalostného dôchodku, ktorý poberá po smrti svojej manželky.

II. Právny rámec

A. Právo Únie

1. Nariadenie (EHS) č. 1408/71

5. V článku 46c nariadenia (EHS) č. 1408/71 [4], ktorý bol do tohto nariadenia vložený nariadením (EHS) č. 1248/92 [5], s názvom „Osobitné ustanovenia uplatňované v prípade súbehu jednej alebo viacerých dávok, o ktorých pojednáva článok 46a ods. 1[,] s jednou alebo viacerými dávkami rôzneho druhu alebo s iným príjmom, ak sú dotknutými štátmi dva alebo viac členských štátov“, sa v odseku 1 uvádza:

„Ak poberanie dávok rôzneho druhu alebo iného príjmu má za následok zníženie, pozastavenie alebo odňatie dvoch alebo viacerých dávok uvedených v článku 46 ods. 1 písm. a) bode i), čiastka, ktorá sa nebude vyplácať podľa striktného uplatňovania ustanovenia o znížení, pozastavení alebo odňatí dávok podľa právnych predpisov dotknutých členských štátov, sa vydelí počtom dávok, na ktoré sa vzťahuje zníženie, pozastavenie alebo odňatie.“

6. Nariadenie č. 1408/71 bolo od 1. mája 2010 zrušené a nahradené nariadením č. 883/2004.

2. Nariadenie č. 883/2004

7. V odôvodneniach 1, 4, 28, 28 až 31 a 45 nariadenia č. 883/2004 sa stanovuje:

„(1) Pravidlá koordinácie vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia patria do rámca voľného pohybu osôb a mali by prispieť k zlepšeniu ich životnej úrovne a podmienok zamestnania;

…

(4) je potrebné rešpektovať osobitné vlastnosti vnútroštátnych právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia a vypracovať iba systém koordinácie;

[4] Nariadenie Rady zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 149, 1971, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 35).

[5] Nariadenie Rady z 30. apríla 1992, ktorým sa mení nariadenie č. 1408/71 [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 136, 1992, s. 7).

…

(28) je nevyhnutné určiť výšku dôchodku, ktorá sa vypočíta v súlade s metódou používanou na spočítanie a pomerný výpočet a zaručiť ju prostredníctvom právneho systému spoločenstva tam, kde uplatňovanie vnútroštátnych právnych predpisov vrátane pravidiel týkajúcich sa zníženia, pozastavenia alebo odňatia dôchodku je menej výhodné ako uvedená metóda;

(29) aby sa chránili migrujúci pracovníci a ich pozostalí pred príliš prísnym uplatňovaním pravidiel vnútroštátnych právnych predpisov o znížení[,] pozastavení alebo odňatí, je potrebné začleniť ustanovenia, ktoré budú presne riadiť uplatňovanie takýchto pravidiel;

(30) ako opakovane potvrdil Súdny dvor, Rada sa nepovažuje za príslušnú na schválenie pravidiel zavádzajúcich obmedzenie na prekrývanie dvoch alebo viacerých dôchodkov získaných v rôznych členských štátoch znížením výšky dôchodku získaného iba podľa vnútroštátnych právnych predpisov;

(31) podľa Súdneho dvora takéto pravidlá má prijať vnútroštátny zákonodarný zbor so zohľadnením skutočnosti, že limity má ustanoviť zákonodarný zbor spoločenstva, v rámci ktorých sa majú uplatňovať ustanovenia vnútroštátnych právnych predpisov o znížení, pozastavení alebo odňatí;

…

(45) pretože cieľ navrhovaného opatrenia, a to koordinačné opatrenia na zaručenie toho, aby sa právo na voľný pohyb osôb mohlo účinne vykonávať, sa nemôže dostatočne dosiahnuť členskými štátmi, a vzhľadom na rozsah a účinky tohto opatrenia sa môže lepšie dosiahnuť na úrovni spoločenstva, spoločenstvo môže prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity, ako je ustanovená v článku 5 zmluvy. V súlade so zásadou proporcionality podľa uvedeného článku toto nariadenie nepresahuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie tohto cieľa.“

8. V článku 2 tohto nariadenia, nazvanom „Osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje“, sa stanovuje:

„1. Toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.

2. Okrem toho sa toto nariadenie vzťahuje aj na pozostalých po osobách, na ktoré sa vzťahovali právne predpisy jedného alebo viacerých členských štátov, bez ohľadu na štátnu príslušnosť takýchto osôb, keď sú ich pozostalí štátnymi príslušníkmi členského štátu, alebo osobami bez štátnej príslušnosti alebo utečencami s bydliskom v jednom z členských štátov.“

9. V článku 3 tohto nariadenia, nazvanom „Vecná pôsobnosť“, sa v odseku 1 stanovuje:

„Toto nariadenie sa vzťahuje na všetky právne predpisy, ktoré sa týkajú týchto častí sociálneho zabezpečenia:

…

d) dávky v starobe;

e) pozostalostné dávky;

…“

10. Kapitola 5 hlavy III toho istého nariadenia, nazvaná „Starobné dôchodky a pozostalostné dôchodky“, obsahuje okrem iného články 52 až 55.

11. V článku 52 uvedeného nariadenia, nazvanom „Priznanie dávok“, sa v jeho odsekoch 1 až 3 stanovuje:

„1. Príslušná inštitúcia vypočíta výšku dávky, ktorá bude náležať:

a) podľa právnych predpisov, ktoré táto inštitúcia uplatňuje, iba ak podmienky nároku na dávky boli splnené výlučne podľa vnútroštátneho práva (nezávislá dávka);

b) vypočítaním teoretickej výšky a následne skutočnej výšky (paušálna dávka) takto:

   i) teoretická výška dávky je rovná dávke, na ktorú by si daná osoba mohla uplatňovať nárok, ak by všetky doby poistenia a/alebo bydliska, ktoré boli dosiahnuté podľa právnych predpisov iných členských štátov, boli dosiahnuté podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje deň priznania takejto dávky. Ak podľa týchto právnych predpisov výška nezávisí na trvaní dosiahnutých dôb, táto výška sa považuje za teoretickú výšku;

   ii) príslušná inštitúcia následne stanoví skutočnú výšku paušálnej dávky na základe teoretickej výšky podľa pomeru trvania dôb dosiahnutých pred vznikom poistnej udalosti podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje, k celkovému trvaniu dôb dosiahnutých pred vznikom poistného udalosti podľa právnych predpisov všetkých daných členských štátov.

2. Príslušná inštitúcia uplatňuje, tam kde je to vhodné, na výšku vypočítanú v súlade s ods. 1 písm. a) a b) všetky pravidlá týkajúce sa zníženia, pozastavenia alebo odňatia podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje, v rámci obmedzení ustanovených v článkoch 53 až 55.

3. Daná osoba má nárok na najvyššiu čiastku vypočítané v súlade s ods. 1 písm. a) a b) od príslušnej inštitúcie každého členského štátu.“

12. Odseky 1 a 2 článku 53 tohto nariadenia, nazvaného „Pravidlá na zamedzenie súbehu“, znejú:

„1. Každý súbeh dávok v invalidite, dávok v starobe a pozostalostných dávok, vypočítaných alebo poskytnutých na základe dôb poistenia a/alebo bydliska, ktoré dosiahla tá istá osoba[,] sa považuje za súbeh dávok rovnakého druhu.

2. Súbeh dávok, ktoré sa nemôžu považovať za dávky rovnakého druhu v zmysle odseku 1, sa považuje za súbeh dávok rôzneho druhu.“

13. Podľa článku 54 tohto nariadenia, nazvaného „Súbeh dávok rovnakého druhu“:

„1. Ak je súbeh dávok rovnakého druhu splatných podľa právnych predpisov dvoch alebo viacerých členských štátov, pravidlá na zamedzenie súbehu ustanovené právnymi predpismi členského štátu sa neuplatňujú na paušálnu dávku.

2. Pravidlá na zamedzenie súbehu sa uplatňujú na nezávislú dávku iba vtedy, ak daná dávka je:

a) dávka, ktorej výška nezávisí na trvaní doby poistenia alebo bydliska,

alebo

b) dávka, ktorej výška je stanovená na základe priznanej doby, ktorá sa považuje za dosiahnutú medzi dátumom, kedy sa poistná udalosť nastala[,] a neskorším dátumom, a ktorý sa prekrýva:

i) s dávkou rovnakého typu s výnimkou prípadu, ak sa uzavrela dohoda medzi dvomi alebo viacerými členskými štátmi, aby sa predišlo tomu, že rovnaká priznaná doba sa zohľadní viac ako raz, alebo

ii) s dávkou uvedenou v písmene a).

Dávky a dohody uvedené v písm. a) a b) sú uvedené v prílohe IX.“

14. V článku 55 toho istého nariadenia, nazvanom „Súbeh dávok rôzneho druhu“, sa v odseku 1 písm. a) uvádza:

„Ak poberanie dávok rôzneho druhu alebo iného príjmu vyžaduje uplatňovanie pravidiel na zamedzenie súbehu ustanovených právnymi predpismi daného členského štátu sa týka:

a) dvoch alebo viacerých nezávislých dávok, príslušné inštitúcie vydelia výšku [sumu – *neoficiálny preklad*] dávky alebo dávok alebo iného príjmu, ako keby sa zohľadnili [ktoré sa zohľadnili – *neoficiálny preklad*], počtom dávok podliehajúcich daným pravidlám;

uplatňovanie tohto písm. nemôže danú osobu pozbaviť jej postavenia ako dôchodcu na účely ostatných kapitol tejto hlavy za podmienok a podľa postupov ustanovených vo vykonávacom nariadení.“

B. Belgické právo

15. Podľa článku 20 prvého a štvrtého odseku kráľovského nariadenia č. 50 z 24. októbra 1967 o starobných a pozostalostných dôchodkoch zamestnancov[6], v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „kráľovské nariadenie č. 50“):

„Pozostalostný dôchodok môže byť v súbehu so starobným dôchodkom alebo akoukoľvek inou dávkou nahrádzajúcou starobný dôchodok len do výšky určenej kráľom.

…

[6] *Moniteur belge* z 27. októbra 1976, s. 11246.

Kráľ určuje, do akej miery sa môže pozostalostný dôchodok znížiť, ak pozostalý manžel alebo manželka poberá pozostalostný dôchodok alebo akúkoľvek inú dávku, ktorá ho nahrádza, priznanú podľa systému starobného a pozostalostného dôchodku cudzej krajiny alebo podľa systému uplatniteľného na pracovníkov inštitúcie, ktorá sa riadi medzinárodným právom verejným.“

16. V článku 52 ods. 1 kráľovského nariadenia z 21. decembra 1967 o všeobecnom systéme starobných a pozostalostných dôchodkov zamestnancov[7], v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „kráľovské nariadenie z 21. decembra 1967“), sa stanovuje:

„Ak pozostalý manžel alebo manželka môže požiadať jednak o pozostalostný dôchodok na základe dôchodkového systému zamestnancov a jednak o jeden či viacero starobných dôchodkov alebo o akúkoľvek inú dávku, ktorá ich nahrádza, na základe dôchodkového systému zamestnancov alebo jedného či viacerých iných dôchodkových systémov, možno pozostalostný dôchodok vyplácať v súbehu s uvedenými dôchodkami iba do výšky rovnajúcej sa 110 % sumy pozostalostného dôchodku, ktorá by sa pozostalému manželovi alebo manželke priznala za všetky odpracované roky.

…

Ak má manžel alebo manželka uvedený alebo uvedená v prvom odseku nárok aj na jeden alebo viacero pozostalostných dôchodkov alebo dávok, ktoré ich nahrádzajú, v zmysle článku 10a [kráľovského nariadenia č. 50], pozostalostný dôchodok nesmie presiahnuť rozdiel medzi 110 % sumy pozostalostného dôchodku za všetky opracované roky na jednej strane a súčtom súm starobných dôchodkov alebo dávok, ktoré ich nahrádzajú, uvedených v prvom odseku a sumy rovnajúcej sa pozostalostnému dôchodku zamestnanca za všetky odpracované roky vynásobenej zlomkom alebo súčtom zlomkov, ktoré vyjadrujú výšku pozostalostných dôchodkov v iných dôchodkových systémoch, s výnimkou systému pre samostatne zárobkovo činné osoby. Tieto podiely sú tie, ktoré boli alebo by boli ponechané pri uplatňovaní vyššie uvedeného článku 10a.

…“

17. V článku 52a kráľovského nariadenia z 21. decembra 1967 sa stanovuje:

„Na účely uplatňovania článku 20 tretieho a štvrtého odseku kráľovského nariadenia č. 50 sa suma pozostalostného dôchodku pozostalého manžela alebo manželky priznaného podľa kráľovského nariadenia č. 50 alebo zákona z 20. júla 1990 (alebo kráľovského nariadenia z 23. decembra 1996) zníži o sumu pozostalostného dôchodku alebo dávky, ktorá ho nahrádza, priznaného podľa systému cudzieho štátu alebo podľa systému uplatniteľného na zamestnancov inštitúcie riadiacej sa medzinárodným právom verejným, ktorého sa nemožno vzdať.“

18. V článku 7 ods. 1 prvom pododseku kráľovského nariadenia z 23. decembra 1996, ktorým sa vykonávajú články 15, 16 a 17 zákona z 26. júla 1996 o modernizácii sociálneho poistenia a zabezpečení fungovania zákonných dôchodkových systémov[8], v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej, sa stanovuje:

„Ak manžel alebo manželka zomreli skôr, než sa mu alebo jej začal vyplácať starobný dôchodok, pozostalostný dôchodok sa rovná 80 % sumy starobného dôchodku vypočítaného podľa sadzby

[7] *Moniteur belge* zo 16. januára 1968, s. 441.

[8] *Moniteur belge* zo 17. januára 1997, s. 904.

uvedenej v článku 5 ods. 1 prvom pododseku písm. a) tohto nariadenia, ktorý by bol manželovi alebo manželke i priznaný podľa tohto nariadenia.“

III. Spor vo veci samej, prejudiciálne otázky a konanie na Súdnom dvore

19. Manželka HK zomrela 29. novembra 2016.

20. K 1. decembru 2016 HK ako osoba poberal belgický starobný dôchodok vo výške 11 962,55 eura ročne a španielsky starobný dôchodok vo výške 8 276,28 eura ročne. Keďže manželka HK pracovala a platila príspevky vo viacerých členských štátoch, konkrétne v Belgicku, Španielsku a vo Fínsku, HK po jej smrti dostával aj španielsky pozostalostný dôchodok vo výške 5 123,88 eura ročne a fínsky pozostalostný dôchodok vo výške 1 281,24 eura ročne.

21. Pokiaľ ide o Belgicko, SFP listom z 3. januára 2017 HK informovala, že skúma jeho možný nárok na belgický pozostalostný dôchodok. Dňa 22. decembra 2017 SFP informovala HK, že nemá nárok na takýto pozostalostný dôchodok, pretože jeho starobné dôchodky sú príliš vysoké. Dňa 26. decembra 2017 HK podal SFP sťažnosť proti tomuto zamietavému rozhodnutiu. Následne prebehla medzi HK a SFP korešpondencia o tom, ako zohľadniť rôzne dôchodkové dávky, ktoré HK poberal, s cieľom určiť, či a v akom rozsahu mal nárok na belgický pozostalostný dôchodok.

22. Rozhodnutím z 18. septembra 2019 SFP informovala HK, že po opätovnom preskúmaní jeho situácie mal od 1. decembra 2016 nárok na belgický pozostalostný dôchodok vo výške 1 929,03 eura brutto ročne. SFP uviedla, že nárok HK na belgický pozostalostný dôchodok bol preskúmaný z úradnej moci z dôvodu, že Fínska republika uplatňuje vnútroštátne pravidlá proti súbehu. SFP dodala, že pri určovaní tejto hrubej sumy sa zohľadnil súbehový strop, keďže HK poberal aj belgický starobný dôchodok.

23. Dňa 14. apríla 2020 podal HK na Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Frankofónny pracovný súd Brusel), ktorý je vnútroštátnym súdom, žalobu proti rozhodnutiu SFP z 18. septembra 2019, v ktorej tvrdí, že podľa článku 55 nariadenia č. 883/2004 má nárok na belgický pozostalostný dôchodok vo výške 6 339,01 eura brutto ročne.

24. Vnútroštátny súd konštatuje, že belgická právna úprava súbeh starobného a pozostalostného dôchodku povoľuje, ale obmedzuje, a to na základe článku 20 prvého odseku kráľovského nariadenia č. 50, ktorý vykonáva článok 52 ods. 1 prvý pododsek kráľovského nariadenia z 21. decembra 1967. Okrem toho z článku 20 štvrtého odseku kráľovského nariadenia č. 50 v spojení s článkom 52a kráľovského nariadenia z 21. decembra 1967 vyplýva, že súbeh pozostalostného dôchodku belgického zamestnanca s jedným alebo viacerými pozostalostnými dôchodkami priznanými podľa zahraničných právnych predpisov nie je povolený. Podľa tohto článku 52a sa suma pozostalostného dôchodku belgického pracovníka znižuje o sumu pozostalostného dôchodku alebo dôchodkov priznaných v rámci zahraničného systému.

25. V súlade s článkom 54 nariadenia č. 883/2004 by sa však v prípade súbehu dávok rovnakého druhu z viacerých členských štátov mohli ustanovenia proti súbehu stanovené vnútroštátnymi predpismi uplatňovať len na určité dávky, ktoré sú uvedené v prílohe IX k tomuto nariadeniu. Pozostalostný dôchodok pre zamestnancov sa však na zozname dávok, ktoré Belgické kráľovstvo uvádza v tejto prílohe, nenachádza. Preto by sa článok 52a kráľovského nariadenia

z 21. decembra 1967 v spore vo veci samej neuplatňoval. Na základe článku 52 ods. 1 prvého pododseku tohto kráľovského nariadenia preto SFP zohľadnila belgické a španielske starobné dôchodky, ktoré HK osobne poberá.

26. Podľa vnútroštátneho súdu sa v prejednávanej veci súbeh pozostalostného dôchodku pre zamestnancov a starobného dôchodku, a to belgického a zahraničného, musí považovať za súbeh dávok rôzneho druhu v zmysle článku 55 nariadenia č. 883/2004, keďže dávky vypočítané na základe pracovnej kariéry dvoch rôznych osôb nemožno považovať za dávky rovnakého druhu.

27. Vnútroštátny súd dodáva, že článok 52 nariadenia č. 883/2004 rozlišuje medzi „nezávislou dávkou“ a „pomernou dávkou“ a že dotknutá osoba má od príslušnej inštitúcie každého dotknutého členského štátu nárok na vyššie sumy vypočítané v súlade s odsekom 1 písm. a) a b) tohto článku. V tomto prípade by SFP vypočítala, že v prípade belgického starobného dôchodku aj belgického pozostalostného dôchodku je nezávislá dávka pre HK výhodnejšia než pomerná dávka. Uvedený súd uvádza, že podľa jeho preskúmania by HK nemal nárok na pozostalostný dôchodok v rámci výpočtu pomernej dávky v zmysle článku 52 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia.

28. Ten istý súd ďalej uvádza, že pokiaľ ide o výpočet nezávislej dávky, HK má nárok na pozostalostný dôchodok len na základe uplatnenia článku 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004. Iný pracovník s belgickým starobným dôchodkom zo zamestnaneckej činnosti v rovnakej výške ako HK, t. j. vo výške 20 238,83 eura, by pritom v Belgicku nedostával žiadny pozostalostný dôchodok. HK je preto vo výhodnejšej situácii z dôvodu uplatnenia práva Únie.

29. Z rozhodnutia o postúpení veci vyplýva, že pokiaľ ide o predmetný belgický pozostalostný dôchodok, HK a SFP dospeli k rovnakému výsledku, pokiaľ ide o tieto prvky:

– pozostalostný dôchodok HK predstavuje 7 638,46 eura, t. j. 80 % starobného zamestnaneckého dôchodku manželky HK, vypočítaného na základe sadzby pre domácnosť,

– strop súbehu tohto dôchodku je 16 458,42 eura, t. j. 110 % z 14 962,20 eura,[9] podľa článku 52 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004, ktorý sa týka nezávislej dávky,

– celkové starobné dôchodky, ktoré sa majú zohľadniť pri uplatňovaní článku 52 kráľovského nariadenia z 21. decembra 1967, konkrétne belgické (11 962,55 eura) a španielske (8 276,28 eura) ročné starobné dôchodky, predstavujú sumu 20 238,83 eura.

30. Z rozhodnutia o postúpení veci takisto vyplýva, že výklady HK a SFP týkajúce sa výpočtu prekročenia stropu súbehu sa líšia. Podľa SFP by sa na určenie tohto prekročenia mala sčítať suma pozostalostného dôchodku (7 638,46 eura) a celková výška starobných dôchodkov (20 238,83 eura) a potom by sa mal odpočítať strop súbehu (16 458,42 eura), čo by viedlo k sume 11 418,87 eura. Znížený pozostalostný dôchodok by sa vypočítal takto: suma pozostalostného dôchodku (7 638,46 eura) mínus prekročenie stropu súbehu (11 418,87 eura), pričom táto suma sa vydelí dvoma (počet pozostalostných dôchodkov, na ktoré sa vzťahujú pravidlá proti súbehu, t. j. belgický a fínsky pozostalostný dôchodok, pričom španielsky pozostalostný dôchodok sa neznižuje), t. j. 5 709,43 eura, takže tento pozostalostný dôchodok by bol 7 638,46 eura mínus 5 709,43 eura, t. j. 1 929,03 eura ročne.

[9] Vnútroštátny súd uvádza, že táto suma, ktorá sa týka alternatívneho plného pozostalostného dôchodku, sa získa vynásobením sumy 7 481,10 eura (súčet súm dôchodkov za roky obvyklého zamestnania a v hlavnom poradí) číslom 44/22 (obrátený kariérny podiel len za roky obvyklého zamestnania vykonávajúceho výlučne ako hlavné).

31. HK vykonáva iný výpočet, podľa ktorého sa na výpočet prekročenia stropu súbehu má suma pozostalostného dôchodku (7 638,46 eura) pripočítať k súčtu starobných dôchodkov (20 238,83 eura) vydelenému dvoma, t. j. 10 119,41 eura, a od toho sa má odpočítať strop súbehu (16 458,42 eura), čo zodpovedá sume 1 299,45 eura. Znížený pozostalostný dôchodok by potom predstavoval 7 638,46 eura mínus 1 299,45 eura, t. j. sumu 6 399,01 eura ročne.

32. Vnútroštátny súd poznamenáva, že podľa SFP príslušné fínske inštitúcie vykonali v prípade fínskeho pozostalostného dôchodku, ktorý bol HK oznámený 10. novembra 2017, rovnaký výpočet. Tento súd uvádza, že HK sa odvoláva na informácie uvedené na internetovej stránke Caisse nationale d'assurance vieillesse (Štátny fond starobného poistenia, Francúzsko), francúzskeho orgánu sociálneho zabezpečenia, ktorý spravuje základný dôchodok zamestnancov súkromného sektora, samostatne zárobkovo činných osôb, zmluvných verejnoprávnych pracovníkov a umelcov – autorov, a najmä na obežník č. 2010/54 z 21. mája 2010 (technická poznámka č. 3: Reverzný dôchodok). [10]

33. Vnútroštátny súd dodáva, že pravidlo stanovené v článku 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004 ako také sa v článku 46c nariadenia č. 1408/71, ktorý je produktom nariadenia č. 1248/92, nevyskytuje a že sa zdá, že článok 55 ods. 1 písm. a) bol zmenený tak, že už v ňom nejde o sumu, „ktorá sa nebude vyplácať podľa striktného uplatňovania ustanovenia o znížení, pozastavení alebo odňatí dávok podľa právnych predpisov dotknutých členských štátov".

34. Za týchto podmienok Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Frankofónny pracovný súd Brusel) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa pravidlo stanovené v článku 55 ods. 1 písm. a) [nariadenia č. 883/2004], podľa ktorého príslušné inštitúcie vydelia sumy dávky alebo dávok alebo iného príjmu, ktoré boli zohľadnené, počtom dávok podliehajúcich uvedeným pravidlám, vykladať v tom zmysle, že požaduje vydeliť príjmy zohľadnené ako také na účely uplatnenia pravidla na zamedzenie súbehu, počtom pozostalostných dôchodkov, na ktoré sa vzťahujú pravidlá na zamedzenie súbehu?

2. Má sa pravidlo článku 55 ods. 1 písm. a) [nariadenia č. 883/2004], podľa ktorého príslušné inštitúcie vydelia sumy dávky alebo dávok alebo iného príjmu, ktoré boli zohľadnené, počtom dávok podliehajúcich uvedeným pravidlám, vykladať, naopak, v tom zmysle, že požaduje, aby sa počtom pozostalostných dôchodkov, na ktoré sa vzťahujú pravidlá na zamedzenie súbehu, nevydelil príjem zohľadnený ako taký na uplatnenie pravidla na zamedzenie súbehu, ale aby sa ním skôr vydelila časť príjmov presahujúcich súbehový strop, ktorá je stanovená napríklad v predmetnom vnútroštátnom pravidle?"

35. HK, belgická a fínska vláda, ako aj Európska komisia, predložili písomné pripomienky Súdnemu dvoru.

IV. Analýza

36. Svojimi prejudiciálnymi otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004 vykladať v tom zmysle, že ak poberanie dávok rôznej povahy vedie k uplatneniu vnútroštátnej právnej úpravy zakazujúcej súbeh nezávislých dávok, bráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej príslušné inštitúcie na

[10] Tento dokument je k dispozícii (vo francúzštine) na tejto adrese: https://www.legislation.cnav.fr/Pages/texte.aspx?Nom=circulaire_cnav_2010_54_21052010_note3.

účely výpočtu výšky pozostalostného dôchodku vydelia sumu príjmu presahujúcu strop súbehu rôznych dotknutých dôchodkov počtom pozostalostných dôchodkov, na ktoré sa tieto pravidlá vzťahujú.

37. V prejednávanej veci z rozhodnutia o postúpení veci vyplýva, že HK poberá belgický a španielsky starobný dôchodok a po smrti manželky aj španielsky a fínsky pozostalostný dôchodok.

38. Pokiaľ ide o priznanie belgického pozostalostného dôchodku, vnútroštátny súd pripomína, že Belgické kráľovstvo zaviedlo pravidlá na zamedzenie súbehu. Podľa judikatúry Súdneho dvora platí, že ak nie je stanovené inak, ustanovenia právnych predpisov členského štátu upravujúce zamedzenie súbehu sa uplatňujú voči osobám poberajúcim dávku, ktorú vypláca tento členský štát, pokiaľ môžu poberať iné dávky sociálneho zabezpečenia, a to aj v prípade, že takéto dávky boli získané podľa právnych predpisov iného členského štátu.[11] V súlade s článkom 52 ods. 2 nariadenia č. 883/2004 tak príslušná vnútroštátna inštitúcia prípadne uplatňuje všetky pravidlá týkajúce sa zníženia, pozastavenia alebo odňatia podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje, v rámci obmedzení stanovených v článkoch 53 až 55 tohto nariadenia.

39. Ako uviedol vnútroštátny súd, belgická právna úprava neumožňuje súbeh pozostalostného dôchodku belgického zamestnanca s jedným alebo viacerými pozostalostnými dôchodkami priznanými podľa zahraničných právnych predpisov.[12] Podľa tohto súdu však v súlade s článkom 54 nariadenia č. 883/2004, ktorý sa týka súbehu dávok rovnakého druhu, sa toto pravidlo na zamedzenie súbehu v tomto prípade neuplatňuje.[13] Za týchto okolností sa táto vec týka spôsobu výpočtu výšky belgického pozostalostného dôchodku, ktorý HK poberá.

40. V tejto súvislosti z rozhodnutia o postúpení veci vyplýva, že v rámci uplatňovania článkov 53 až 55 nariadenia č. 883/2004 HK a SFP vykonávajú rovnakú analýzu, pokiaľ ide o výšku belgického pozostalostného dôchodku HK, strop súbehu tohto dôchodku a celkové starobné dôchodky, ktoré sa majú zohľadniť.[14] Výklady HK a SFP sa však líšia, pokiaľ ide o ďalší krok pri výpočte výšky belgického pozostalostného dôchodku, na ktorý sa vzťahujú vnútroštátne pravidlá na zamedzenie súbehu. Podľa SFP by sa mala vydeliť dvoma (t. j. počtom dotknutých pozostalostných dôchodkov) suma príjmu presahujúca strop súbehu rôznych dotknutých dôchodkov, zatiaľ čo HK tvrdí, že by sa mal vydeliť dvoma súčet dotknutých starobných dôchodkov, čo by viedlo k vyššiemu belgickému pozostalostnému dôchodku.[15] Ako HK a Komisia zdôrazňujú, výklad, ktorý navrhuje HK, je priaznivejší nielen v jeho osobnom prípade, ale aj vo všeobecnosti pre všetkých pracovníkov, ktorí využili svoje právo na voľný pohyb.

41. V tejto veci vzniká teda otázka výkladu článku 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004. Podľa tohto ustanovenia, ktoré Súdny dvor zatiaľ neskúmal,[16] „ak poberanie dávok rôzneho druhu alebo iného príjmu vyžaduje uplatňovanie pravidiel na zamedzenie súbehu ustanovených právnymi predpismi daného členského štátu sa týka dvoch alebo viacerých nezávislých dávok, príslušné

[11] Pozri analogicky rozsudok z 15. marca 2018, Blanco Marqués (C-431/16, EU:C:2018:189, bod 63 a citovaná judikatúra).

[12] Pozri bod 25 vyššie.

[13] Pozri bod 26 vyššie.

[14] Pozri bod 29 vyššie.

[15] Pozri body 30 a 31 vyššie.

[16] Vo veci, v ktorej bol vyhlásený rozsudok z 15. marca 2018, Blanco Marqués (C-431/16, EU:C:2018:189), vnútroštátny súd vo svojej prvej a šiestej prejudiciálnej otázke poukázal na článok 55 nariadenia č. 883/2004. Súdny dvor sa však k tomuto článku vecne nevyjadril.

inštitúcie vydelia [sumu] dávky alebo dávok alebo iného príjmu, [ktoré sa zohľadnili], počtom dávok podliehajúcich daným pravidlám“. Toto ustanovenie teda stanovuje zmiernenie vnútroštátnych pravidiel na zamedzenie súbehu.[17]

42. V tomto prípade sa na belgický pozostalostný dôchodok HK vzťahujú vnútroštátne pravidlá na zamedzenie súbehu, konkrétne článok 52 kráľovského nariadenia z 21. decembra 1967.

43. Okrem toho nie je sporné, že starobné dôchodky HK na jednej strane a jeho belgický pozostalostný dôchodok na strane druhej musia byť považované za „dávky rôzneho druhu“ v zmysle článku 55 nariadenia č. 883/2004. V súlade s článkom 53 ods. 1 tohto nariadenia sa totiž za súbeh „dávok rovnakého druhu“ považuje každý súbeh dávok v invalidite, dávok v starobe a pozostalostných dávok, vypočítaných alebo poskytnutých na základe dôb poistenia a/alebo bydliska, ktoré dosiahla „tá istá osoba“. Preto dávky vypočítané alebo vyplatené na základe kariér dvoch rôznych osôb, v tomto prípade HK a jeho manželky, nemožno považovať za „dávky rovnakého druhu“[18]. Podľa odseku 2 tohto článku 53 sa však súbeh dávok, ktoré nie sú „rovnakého druhu“, považuje za súbeh „dávok rôzneho druhu“.

44. Okrem toho sa záležitosť vo veci samej týka „nezávislých dávok“ v zmysle článku 55 nariadenia č. 883/2004, keďže podľa článku 52 tohto nariadenia SFP dospela k záveru, že pokiaľ ide o belgický starobný dôchodok aj belgický pozostalostný dôchodok HK, „nezávislá dávka“ (nazývaná aj „samostatná dávka“) je preňho výhodnejšia než pomerná dávka.[19] Okrem toho sa v článku 52 kráľovského nariadenia z 21. decembra 1967 stanovuje uplatňovanie pravidiel na zamedzenie súbehu v súvislosti s dvoma alebo viacerými nezávislými dávkami.

45. Preto sa tento prípad konkrétne týka významu, ktorý sa má priradiť pojmom „[sumu] dávky alebo dávok alebo iného príjmu, [*ktoré sa zohľadnili*]“[20], v zmysle článku 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004. Tieto pojmy sú rovnocenné v rôznych jazykových verziách tohto ustanovenia vrátane španielskej („las cuantías de la prestación o prestaciones u otros ingresos, *tal y como hayan sido computados*“), nemeckej („die Beträge der Leistung oder Leistungen oder sonstigen Einkünfte, *die berücksichtigt worden sind*“), gréckej („την ή τις παροχές ή τα άλλα εισοδήματα, *όπως αυτές έχουν ληφθεί υπόψη*“), anglickej („the amounts of the benefit or benefits or other income, *as they have been taken into account*“), talianskej („gli importi della o delle prestazioni o di altri redditi, *di cui si è tenuto conto*“), poľskej („kwoty świadczenia lub świadczeń lub innych dochodów, *które zostały uwzględnione*“) a švédskej („förmånen eller förmånerna eller den andra inkomsten *så som de har beaktatset*“) (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

46. Podľa ustálenej judikatúry vyžaduje výklad ustanovenia práva Únie zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj kontext, do ktorého patrí, ako aj ciele a účel, ktorý sleduje akt, ktorého je súčasťou. História vzniku ustanovenia práva Únie môže takisto poskytnúť informácie relevantné na jeho výklad.[21]

[17] Ako uviedol jeden z autorov, ktorého spomína vnútroštátny súd, „tento predpis má za cieľ odstrániť negatívne dôsledky spoločného uplatňovania pravidiel na zamedzenie súbehu stanovených právnymi predpismi dvoch alebo viacerých členských štátov pre príjemcu. Ak sa tak má súčasne znížiť niekoľko nezávislých dávok uplatnením takýchto pravidiel, suma, na ktorú sa zníženie, pozastavenie alebo odňatie vzťahuje, sa musí vydeliť počtom dávok, ktoré podliehajú zníženiu, pozastaveniu alebo odňatiu.“ Pozri ROBERT, F.: Le régime juridique des pensions de retraite après une carrière dans plusieurs États membres. In: *Journal de droit européen*, č. 223, 2015, s. 354 – 360, najmä s. 359.

[18] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. marca 2013, Van den Booren (C-127/11, EU:C:2013:140, body 32 a 33).

[19] Pozri bod 28 vyššie.

[20] Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

[21] Rozsudok zo 16. marca 2023, Towercast (C-449/21, EU:C:2023:207, bod 31 a citovaná judikatúra).

47. Po prvé, pokiaľ ide o znenie článku 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004, toto ustanovenie odkazuje na uplatňovanie pravidiel na zabránenie súbehu stanovených „právnymi predpismi daného členského štátu“ a na „príslušné inštitúcie“. Toto ustanovenie teda výrazom „[ktoré sa zohľadnili]“ ponecháva na členských štátoch, aby určili, ako „zohľadniť“ sumy dávky alebo dávok alebo iných príjmov, ktoré sa majú vydeliť. Inými slovami, podľa môjho názoru toto ustanovenie poskytuje členským štátom priestor na voľné uváženie pri určovaní výšky príjmov, ktoré sa majú zohľadniť pri uplatňovaní ich pravidiel na zamedzenie súbehu.

48. V tejto súvislosti HK tvrdí, že vedľajšia veta „[ktoré sa zohľadnili]“ sa vzťahuje k hlavnej vete „[sumu] dávky alebo dávok alebo iného príjmu“, ktoré boli určené uplatnením vnútroštátnych pravidiel na zabránenie súbehu, a že v tomto prípade zohľadnenie súm príslušnými belgickými inštitúciami zodpovedá výberu jedného alebo viacerých starobných dôchodkov. Okrem toho, absencia výslovného odkazu v článku 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004 na zohľadnenie sumy, ktorá presahuje strop súbehu rôznych dotknutých dôchodkov, by znamenala, že túto sumu nemožno zohľadniť a že navyše, na rozdiel od tohto ustanovenia, sa v odseku 1 písm. b) tohto článku odkazuje na „všetky prvky určené na uplatňovanie týchto pravidiel na zamedzenie súbehu“ [22].

49. Tieto tvrdenia ma nepresvedčili. Po prvé podľa môjho názoru môže vzhľadom na znenie článku 55 ods. 1 písm. a) zohľadnenie predmetných súm zasahovať nielen vo fáze výberu príslušných dôchodkov, ale aj pri stanovení spôsobu výpočtu súm ponechaných na účely delenia. Na druhej strane sa v tomto ustanovení výslovne neuvádza, že by sa mala deliť celková suma príslušných dávok. Domnievať sa, že slová „[sumy, ktoré sa zohľadnili]“ nevyhnutne znamenajú odkaz na celkovú sumu príslušných dávok, by znamenalo zbaviť tieto slová ich významu alebo účelu a odstrániť priestor na voľnú úvahu, ktorý normotvorca Únie zamýšľal poskytnúť členským štátom.

50. Preto podľa môjho názoru zo znenia článku 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004 vyplýva, že členské štáty majú pri uplatňovaní svojich pravidiel na zamedzenie súbehu možnosť vydeliť sumu príjmu presahujúcu strop súbehu rôznych dotknutých dôchodkov. Tieto členské štáty by takisto mohli podľa vlastného uváženia rozhodnúť, že delenie, ktoré sa má vykonať, by sa radšej malo vzťahovať na celkovú sumu príslušných dávok.

51. Po druhé takýto výklad podporuje aj kontext, do ktorého článok 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004 patrí.

52. Podľa odôvodnenia 29 tohto nariadenia by migrujúci pracovníci a pozostalí po nich mali byť chránení pred „príliš prísnym uplatňovaním“ vnútroštátnych doložiek o znížení, pozastavení alebo odňatí. Účelom tohto nariadenia teda nie je zrušiť vnútroštátne pravidlá na zamedzenie súbehu, ale len obmedziť ich účinky, ak je ich uplatňovanie obzvlášť nepriaznivé pre pracovníkov, ktorí využili svoje právo na voľný pohyb. Podľa môjho názoru sa však nezdá, že by zohľadnenie sumy, ktorá presahuje strop súbehu rôznych predmetných dôchodkov, členským štátom bolo pre príslušných pracovníkov obzvlášť nepriaznivé. [23]

[22] Podľa článku 55 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 883/2004 „ak poberanie dávok rôzneho druhu alebo iného príjmu vyžaduje uplatňovanie pravidiel na zamedzenie súbehu ustanovených právnymi predpismi daného členského štátu sa týka jedného alebo viacerých paušálnych dávok, príslušné inštitúcie zohľadnia dávku alebo dávky alebo iný príjem a všetky prvky určené na uplatňovanie týchto pravidiel na zamedzenie súbehu, ako funkciu pomeru medzi dobami poistenia a/alebo bydliska stanoveného pre výpočet uvedený v článku 52 ods. 1 písm. b) bode ii)“.

[23] Podľa článku 55 ods. 1 písm. a) druhého pododseku nariadenia č. 883/2004 teda dotknutá osoba nie je zbavená postavenia dôchodcu na účely uplatňovania ostatných príslušných ustanovení tohto nariadenia.

53. Okrem toho v odôvodnení 4 toho istého nariadenia sa stanovuje, že je potrebné rešpektovať *osobitné vlastnosti vnútroštátnych právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia* a vypracovať iba systém koordinácie. Z odôvodnení 30 a 31 nariadenia č. 883/2004 takisto vyplýva, že je úlohou vnútroštátneho zákonodarcu zaviesť pravidlá obmedzujúce súbeh dvoch alebo viacerých dôchodkov, na ktoré sa nárok nadobudol v rôznych členských štátoch, zatiaľ čo zákonodarca Únie má určiť len hranice, v ktorých sa tieto pravidlá môžu uplatňovať.

54. Vzhľadom na tieto odôvodnenia sa stotožňujem s názorom fínskej vlády, že článok 55 ods. 1 písm. a) tohto nariadenia neharmonizuje konkrétny spôsob výpočtu pozostalostných dôchodkov alebo ich výšku. Stanovenie týchto rysov v rámci uplatňovania tohto ustanovenia je v kompetencii príslušných vnútroštátnych orgánov. Členský štát sa teda môže rozhodnúť deliť sumu presahujúcu strop súbehu rôznych dôchodkov. Inými slovami, z kontextu tohto ustanovenia nevyplýva, že členské štáty musia nevyhnutne prijať výklad, ktorý je pre dotknutú osobu najpriaznivejší, pokiaľ ide o sumu, ktorá sa má rozdeliť.

55. Všeobecnejšie povedané, podľa judikatúry Súdneho dvora ZFEÚ nezaručuje pracovníkovi, že rozšírenie jeho činnosti na iný členský štát alebo jej presun do iného členského štátu nebude mať vplyv na oblasť sociálneho zabezpečenia. Vzhľadom na odlišnosti v právnych predpisoch členských štátov o sociálnom zabezpečení môže byť podľa okolností toto rozšírenie alebo presun pre pracovníka z hľadiska sociálnej ochrany buď výhodnejšie, alebo nevýhodnejšie. Z toho vyplýva, že aj v prípade, keď je tak ich uplatnenie nevýhodnejšie, sú takéto právne predpisy o sociálnom zabezpečení v súlade s článkami 45 a 48 ZFEÚ, ak neznevýhodňujú dotknutého pracovníka vo vzťahu k pracovníkom, ktorí vykonávajú celú svoju činnosť v členskom štáte, kde sa tieto predpisy uplatňujú, alebo vo vzťahu k pracovníkom, ktorí tejto právnej úprave už podliehali, a ak nevedie jednoducho len k tomu, aby sa odvádzalo poistné, za ktoré sa neposkytne protiplnenie.[24]

56. V prejednávanej veci vnútroštátny súd v konaní vo veci samej uviedol, že HK má nárok na belgický pozostalostný dôchodok výlučne z dôvodu uplatnenia článku 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004.[25] Za týchto okolností právo Únie v každom prípade, aj keď sa toto ustanovenie uplatňuje delením sumy presahujúcej strop súbehu rôznych posudzovaných dôchodkov, zvýhodňuje migrujúceho pracovníka.[26]

57. Po tretie výklad, podľa ktorého sa členský štát môže rozhodnúť rozdeliť sumu príjmu presahujúcu strop súbehu rôznych posudzovaných dôchodkov, podporujú ciele sledované nariadením 883/2004. Z judikatúry Súdneho dvora totiž vyplýva, že jeho cieľom, ako vyplýva z jeho odôvodnení 1 a 45, ako aj z článku 42 ES, teraz článku 48 ZFEÚ, je zaručiť voľný pohyb pracovníkov v Európskej únii a pritom rešpektovať osobitné vlastnosti vnútroštátnych právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia, a koordinovať vnútroštátne systémy sociálneho

[24] Pozri rozsudok z 25. novembra 2021, Finanzamt Österreich (Rodinné prídavky pre rozvojového pracovníka) (C-372/20, EU:C:2021:962, bod 80 a citovaná judikatúra).

[25] Pozri bod 28 vyššie.

[26] V tejto súvislosti Súdny dvor uviedol na jednej strane, že ak uplatňovanie pravidiel Únie vedie k tomu, že migrujúci pracovník je zvýhodnený oproti nemigrujúcemu pracovníkovi, nejde o diskrimináciu, pretože migrujúci pracovníci nie sú v porovnateľnej situácii ako pracovníci, ktorí nikdy neopustili svoju krajinu, a na druhej strane, že prípadné rozdiely, ktoré môžu existovať v prospech migrujúcich pracovníkov, nie sú spôsobené výkladom práva Únie, ale neexistenciou spoločného systému sociálneho zabezpečenia alebo neharmonizáciou existujúcich vnútroštátnych systémov, čo nemôže napraviť v súčasnosti platná prostá koordinácia (pozri rozsudok z 22. apríla 1993, Levatino, C-65/92, EU:C:1993:149, bod 49 a citovanú judikatúru).

zabezpečenia členských štátov, aby sa zabezpečil účinný výkon voľného pohybu osôb, a tak prispieť k zlepšeniu životnej úrovne a podmienok zamestnávania osôb, ktoré sa pohybujú v rámci Únie. [27]

58. V tomto ohľade, opäť podľa judikatúry Súdneho dvora, nariadenie č. 883/2004 nezavádza spoločný systém sociálneho zabezpečenia, ale ponecháva v platnosti samostatné vnútroštátne systémy. Členské štáty si zachovávajú právomoc organizovať svoje systémy sociálneho zabezpečenia a v prípade neexistencie harmonizácie na úrovni Únie prináleží každému členskému štátu, aby vo svojej právnej úprave určil najmä podmienky, ktoré zakladajú nárok na sociálne dávky, pri rešpektovaní práva Únie. [28] Neexistencia spoločného systému sociálneho zabezpečenia okrem toho znamená, že je potrebné *zachovať finančnú integritu* systémov sociálneho zabezpečenia členských štátov a zároveň nepenalizovať pracovníkov, ktorí využívajú svoje právo na voľný pohyb. [29] Cieľom pravidiel na zabránenie súbehu je teda zabrániť neoprávnenému súbehu sociálnych dávok. [30]

59. Z cieľov nariadenia č. 883/2004 preto vyplýva, že členské štáty sú oprávnené určiť, ako chcú zohľadniť sumy dávky alebo dávok alebo iných príjmov v rámci uplatňovania článku 55 ods. 1 písm. a) tohto nariadenia, a to najmä s cieľom zachovať finančnú integritu svojho systému sociálneho zabezpečenia. V tomto zmysle sú členské štáty oprávnené prijať opatrenia na zabezpečenie dlhodobej rovnováhy svojich systémov s cieľom naďalej chrániť všetky sociálne poistené osoby.

60. V tomto prípade belgická vláda tvrdí, že podľa uplatniteľnej vnútroštátnej právnej úpravy týkajúcej sa dôchodkov pracovníkov, konkrétne článku 52 ods. 1 kráľovského nariadenia z 21. decembra 1967, sa v prípade súbehu starobného a pozostalostného dôchodku pravidlá na zamedzenie súbehu uplatňujú len na odvodený nárok (pozostalostný dôchodok), a nie na osobný nárok (starobný dôchodok), čo je vlastnosť, ktorá vysvetľuje spôsoby výpočtu sumy pozostalostného dôchodku, ktoré sa uplatnili. Podľa môjho názoru takýto prístup patrí do právomoci členských štátov a nie je úlohou zákonodarcu Únie ani Súdneho dvora, aby stanovili presné spôsoby výpočtu zohľadňovaných súm, ktoré by platili pre všetky tieto štáty.

61. Po štvrté takýto výklad podporuje aj genéza článku 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004. Ako Súdny dvor uviedol, toto nariadenie zmodernizovalo a zjednodušilo pravidlá obsiahnuté v nariadení č. 1408/71, pričom zachovalo *rovnaký cieľ* ako uvedené nariadenie. [31] V tomto prípade článok 46c nariadenia č. 1408/71, ktorý bol predchodcom článku 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004, stanovil, že ak poberanie dávok rôzneho druhu alebo iného príjmu má za následok zníženie, pozastavenie alebo odňatie dvoch alebo viacerých dávok, suma, ktorá sa nebude vyplácať podľa striktného uplatňovania ustanovenia o znížení, pozastavení alebo odňatí dávok *podľa právnych predpisov dotknutých členských štátov*, sa vydelí počtom dávok, na ktoré sa

[27] Rozsudok z 3. júna 2021, TEAM POWER EUROPE (C-784/19, EU:C:2021:427, bod 58 a citovaná judikatúra).

[28] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. septembra 2022, Rechtsanwaltskammer Wien (C-58/21, EU:C:2022:691, bod 61 a tam citovaná judikatúra).

[29] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. októbra 2021, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Warszawie (C-866/19, EU:C:2021:865, bod 41 a citovaná judikatúra).

[30] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. mája 2014, Wieringovci (C-347/12, EU:C:2014:300, bod 55 a citovaná judikatúra).

[31] Pozri rozsudok z 30. septembra 2021, Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (Uwv) (C-285/20, EU:C:2021:785, bod 42 a citovaná judikatúra).

zníženie, pozastavenie alebo odňatie vzťahuje.[32] Preto hoci normotvorca Únie zvolil iné znenie tohto článku 55 ods. 1 písm. a), než navrhla Komisia,[33] článok 46c nariadenia č. 1408/71 na základe rovnakej zásady takisto odkazuje na sumy stanovené nie zákonodarcom Únie, ale členskými štátmi.[34]

62. Napokon vnútroštátny súd uvádza, že podľa SFP príslušné fínske inštitúcie postupovali úplne rovnako ako ona, pokiaľ ide o výpočet fínskeho pozostalostného dôchodku HK.[35] Ten sa zasa odvoláva na obežník francúzskeho Národného fondu starobného poistenia, ktorý by sa riadil rovnakým výkladom ako ten, ktorý obhajuje.[36] V tomto odlišnom prístupe však nevidím žiaden rozpor. Ako som už spomenul, členské štáty majú právo určiť spôsoby výpočtu výšky pozostalostného dôchodku, pričom musia rešpektovať právo Únie. V tomto prípade však článok 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004 umožňuje deliť buď celkovú sumu príslušných dávok, alebo sumu príjmu presahujúcu strop na súbeh rôznych posudzovaných dôchodkov. Príslušné inštitúcie rôznych členských štátov preto oprávnene nemusia používať rovnaké metódy výpočtu.

63. Vzhľadom na všetko, čo bolo uvedené v týchto návrhoch, sa domnievam, že článok 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004 sa má vykladať v tom zmysle, že ak poberanie dávok rôznej povahy vedie k uplatneniu vnútroštátnej právnej úpravy zakazujúcej súbeh nezávislých dávok, nebráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej príslušné inštitúcie na účely výpočtu výšky pozostalostného dôchodku vydelia sumu príjmu presahujúcu strop súbehu rôznych dotknutých dôchodkov počtom pozostalostných dôchodkov, na ktoré sa tieto pravidlá vzťahujú.

V. Návrh

64. Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Frankofónny pracovný súd Brusel), takto:

Článok 55 ods. 1 písm. a) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia

[32] Ako zdôraznil autor citovaný vnútroštátnym súdom, v prípade starobných a pozostalostných dôchodkov sa jediná podstatná zmena medzi nariadeniami č. 1408/71 a č. 883/2004 týka jedného z pravidiel obmedzujúcich rozsah pôsobnosti vnútroštátnych pravidiel na zamedzenie súbehu, a to že sa už nedelí suma dávky, ktorá by nebola vyplatená, ale dávky alebo príjmy zohľadnené na účely uplatnenia pravidla o zamedzení súbehu. Pozri MORSA, M.: La coordination des systèmes de sécurité sociale: règlements (CE) 883/2004 et 987/2009 versus règlements nº 1408/71 et 574/72: ce qui a changé au 1er mai 2010. In: *Journal des tribunaux du travail*, č. 1096, 2011, s. 181 – 192, najmä s. 191.

[33] Pozri návrh nariadenia Rady (ES), ktorým sa mení nariadenie (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, a nariadenie (EHS) č. 574/72, ktorým sa stanovuje postup na vykonávanie nariadenia (EHS) č. 1408/71 [KOM(98) 547 v konečnom znení] (Ú. v. ES C 325, 1998, s. 12). Komisia vo svojich písomných pripomienkach zdôrazňuje, že článok 37 jej návrhu nariadenia bol formulovaný podobne ako článok 46c nariadenia č. 1408/71 a že znenie článku 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004 je výsledkom rokovaní počas legislatívneho postupu.

[34] Poznamenávam, že niektorí autori sa v podstate pridržiavajú iného výkladu, podľa ktorého sa v rámci uplatňovania článku 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004 teraz delia sumy dôchodkov, ktoré sa majú sčítať, a už nie znížené sumy. Pozri najmä VERSCHUEREN, H.: Regulation 883/2004 and Invalidity and Old-Age Pensions. In: *European Journal of Social Security*, roč. 11, 2009, č. 1 a 2, s. 143 – 162, najmä s. 159; SCHULER, R., In: FUCHS, M., CORNELISSEN, R.: *EU Social Security Law, A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, C.H. Beck – Hart Publishing – Nomos, 2015, s. 359 – 362, najmä s. 361, ako aj LHERNOULD, J. P.: Protection sociale et droit de l'Union européenne – Prestations servies dans le cadre des règlements de coordination (CE) nº 883/2004 et (CE) nº 987/2009. In: *JurisClasseur Europe*, fasc. 618, 2023, bod 53.

[35] HK vo svojich písomných pripomienkach spochybňuje toto tvrdenie SFP a poukazuje na to, že fínske orgány pri priznávaní pozostalostného dôchodku neuplatnili článok 55 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 883/2004.

[36] Pozri bod 32 vyššie.

sa má vykladať v tom zmysle, že:

ak poberanie dávok rôznej povahy vedie k uplatneniu vnútroštátnej právnej úpravy zakazujúcej súbeh nezávislých dávok, nebráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej príslušné inštitúcie na účely výpočtu výšky pozostalostného dôchodku vydelia sumu príjmu presahujúcu strop súbehu rôznych dotknutých dôchodkov počtom pozostalostných dôchodkov, na ktoré sa tieto pravidlá vzťahujú.